

Pracownia Bibliografii Historii Śląska

Pracownia Bibliografii Historii Śląska w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego powstała w 2008 roku, ale dokumentowanie dorobku śląskoznawczego w zakresie badań historycznych ma znacznie dłuższą tradycję. Jako pierwsi rozpoczęli je bibliografowie niemieccy, a tradycje te sięgają połowy XVIII wieku. Po 1945 roku w prowadzonych pracach bibliograficznych istotną rolę odgrywał aspekt polityczny, wyraźnie widoczny po obu stronach Odry i Nysy Łużyckiej. Jako pierwsza zamiar kontynuowania prac przedwojennych, a także stworzenia regularnej, bieżącej rejestracji piśmiennictwa śląskoznawczego podjęła strona niemiecka. Inicjatorem była Komisja Historyczna dla Śląska (Historische Kommission für Schlesien), która przeniosła się z Wrocławia do Marburga, gdzie w zorganizowanym w 1950 roku Instytucie im. Johanna Gottfrieda Herdera rozpoczęto szerokie badania nad historyczną przeszłością byłych wschodnich terenów niemieckich (Ostforschung). Prac bibliograficznych podjął się wówczas kierownik biblioteki tegoż instytutu dr Herbert Rister publikując kolejne tomy *Schlesische Bibliographie*. Prawie jednocześnie, jeszcze w pierwszej połowie lat 50. XX wieku rozpoczęto niezależne gromadzenie i odnotowywanie poświęconego Śląskowi dorobku historiograficznego po stronie polskiej. We Wrocławiu inspiratorem, pomysłodawcą i realizatorem rejestrowania dorobku historiograficznego dotyczącego szeroko rozumianej historii Śląska w jego historycznych granicach był prof. Karol Maleczyński. W kolejnych samoistnych tomach lub na łamach Śląskiego Kwartalnika Historycznego „Sobótka” zarejestrowano publikacje wydawane od roku 1939 do połowy lat 70. Po piętnastoletniej przerwie prace wznowiono pod egidą powstałego wówczas Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych UWr. Wśród osób zaangażowanych w to dzieło należy wymienić Jerzego Pabisza, Romualda Gellesa, Grażynę Pańko, Karola Sanojcę, Dorotę

Sokołowską i Helenę Kułdo. W efekcie opublikowano dwa tomy obejmujące zaległe pięciolecia (1976–1980 i 1981–1985) oraz kilka zestawień dwuletnich (1986–1987, 1988–1989, 1990–1991). Od roku 1992 kolejne publikacje obejmowały już zestawienia za poszczególne lata.

Zmiany politycznego klimatu po 1989 r. spowodowały, że rywalizacja pomiędzy ośrodkami naukowymi stopniowo zmieniała się we współpracę. W pierwszej połowie lat 90. do bibliograficznego zespołu jako partnerzy dołączyli przedstawiciele Muzeum Ziemi Śląskiej (Slezské zemské muzeum) w Opawie oraz pracownicy Instytutu im. Georga Herdera (Herder-Institut) w Marburgu. Pierwszym wspólnie wydanym tomem była bibliografia za rok 1994 opublikowana w roku 1997. Ukazujące się do dziś dzięki owocnej współpracy międzynarodowej wydawnictwo ma charakter trójjęzycznej serii wydawniczej: *Bibliografia historii Śląska = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens = Bibliografie dějin Slezska*.

Równolegle od początku lat 90. rozpoczęto gromadzenie materiału w formie bibliograficznej bazy danych. Po kilku różnych próbach ostatecznie zdecydowano się na wybór programu bibliograficzno-bibliograficznego „Sowa”, którego twórcą i właścicielem jest firma „Sokrates” z Poznania – <https://hist.uwr.edu.pl/bibliografia-historii-slaska/>

Przez ostatnie trzy dekady w pracach zespołu bibliograficznego brała udział liczna grupa osób, spośród których wielu czyniło to przez wiele lat. W porządku alfabetycznym byli to: Lubomír Bajger, Jan C. Behrends, Katarzyna Fitz, Peter Garbers, Zdzisław Gębołyś, Artur Harc, Robert Heś, Konrad Hierasimowicz, Eligiusz Janus, Tomasz Jaworski, Ralf Köhler, Przemysław Kulesza, Paweł Lachowicz, Patryk Malicki, Iwona Mrozowicz, Beata Nowak, Małgorzata Pawlak, Barbara Pytlos, Wiebke Rohrer, Karol Sanojca, Kai Struve, Alena Volná, Elżbieta Warżagolis, Ewa Wyglenda, Marcin Zubeł.

W ostatnich kilkunastu latach koszty utrzymania serii (publikacji i bazy danych) pokrywane były z funduszy grantowych. Ich kierownikami byli Karol Sanojca i Małgorzata Pawlak. Na barkach tych osób spoczywały także prace organizacyjne, wydawnicze oraz dbanie o jakość materiału zgromadzonego w bazie danych.

Wykaz drukowanych roczników bibliografii

Bibliografia historii Śląska 2017 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2017 = Bibliografie dějin Slezska 2017, oprac./bearb./zprac. K. Fitz, P. Garbers, Z. Gębołyś, R. Heś, E. Janus, P. Kulesza, P. Lachowicz, I. Mrozowicz, B. Nowak, M. Pawlak, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. P. Garbers, M. Pawlak, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 4316, Wrocław–Opava 2025 (w druku).

Bibliografia historii Śląska 2016 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2016 = Bibliografie dějin Slezska 2016, oprac./bearb./zprac. P. Garbers, Z. Gębołyś, R. Heś, E. Janus, P. Kulesza, P. Lachowicz, I. Mrozowicz, B. Nowak, M. Pawlak, B. Pytlos, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, M. Zubel, red./hrsg. P. Garbers, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 4267, Wrocław–Opava 2024.

Bibliografia historii Śląska 2015 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2015 = Bibliografie dějin Slezska 2015, oprac./bearb./zprac. P. Garbers, Z. Gębołyś, A. Harc, R. Heś, E. Janus, P. Kulesza, B. Nowak, M. Pawlak, B. Pytlos, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. P. Garbers, M. Pawlak, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 4016, Wrocław–Opava 2021.

Bibliografia historii Śląska 2014 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2014 = Bibliografie dějin Slezska 2014, oprac./bearb. von / zprac. P. Garbers, Z. Gębołyś, A. Harc, R. Heś, E. Janus, P.

Kulesza, B. Nowak, M. Pawlak, B. Pytlos, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. P. Garbers, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3876, Wrocław–Opava 2019.

Bibliografia historii Śląska 2013 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2013 = Bibliografie dějin Slezska 2013, oprac. / bearb. / zprac. P. Garbers, Z. Gębołyś, A. Harc, R. Heś, E. Janus, P. Kulesza, I. Mrozowicz, B. Nowak, M. Pawlak, B. Pytlos, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. P. Garbers, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3764; Bibliographien zur Geschichte und Landeskunde Ostmitteleuropas, 52, Wrocław–Marburg–Opava 2016.

Bibliografia historii Śląska 2012 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2012 = Bibliografie dějin Slezska 2012, oprac./bearb. von/zprac. P. Garbers, Z. Gębołyś, A. Harc, R. Heś, E. Janus, P. Kulesza, I. Mrozowicz, B. Nowak, M. Pawlak, B. Pytlos, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. P. Garbers, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3682, Wrocław–Marburg–Opava 2015.

Bibliografia historii Śląska 2011 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2011 = Bibliografie dějin Slezska 2011, oprac./bearb. von/zprac. P. Garbers, Z. Gębołyś, A. Harc, R. Heś, E. Janus, P. Kulesza, B. Nowak, M. Pawlak, B. Pytlos, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. P. Garbers, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3652, Wrocław–Marburg–Opava 2014.

Bibliografia historii Śląska 2010 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2010 = Bibliografie dějin Slezska 2010, oprac./bearb. von/zprac. P. Garbers, Z. Gębołyś, A. Harc, R. Heś, E. Janus, P. Kulesza, I. Mrozowicz, B. Nowak, M. Pawlak, B. Pytlos, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. P. Garbers, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3540, Wrocław–Marburg–Opava 2013.

Bibliografia historii Śląska 2009 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2009 = Bibliografie dějin Slezska 2009, oprac./bearb. von/zprac. P. Garbers, Z. Gębołyś, R. Heś, E. Janus, P. Kulesza, P. Lachowicz, I. Mrozowicz, B. Nowak, M. Pawlak, B. Pytlos, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. P. Garbers, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 4095, Wrocław–Opava 2022.

Bibliografia historii Śląska 2008 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2008 = Bibliografie dějin Slezska 2008, oprac./bearb. von/zprac. P. Garbers, Z. Gębołyś, A. Harc, R. Heś, E. Janus, P. Kulesza, I. Mrozowicz, B. Nowak, M. Pawlak, B. Pytlos, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. P. Garbers, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3967, Wrocław–Opava 2020.

Bibliografia historii Śląska 2006 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2006 = Bibliografie dějin Slezska 2006, oprac./bearb. von/zprac. P. Garbers, Z. Gębołyś, A. Harc, R. Heś, K. Hierasimowicz, E. Janus, P. Kulesza, B. Nowak, M. Pawlak, B. Pytlos, W. Rohrer, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. K. Hierasimowicz, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3115. Bibliographien zur Geschichte und Landeskunde Ostmitteleuropas / Hrsg. vom Herder-Institut e.V. 46, Wrocław–Marburg 2009.

Bibliografia historii Śląska 2005 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2005 = Bibliografie dějin Slezska 2005, oprac./bearb. von/zprac. Z. Gębołyś, A. Harc, E. Janus, P. Kulesza, B. Nowak, M. Pawlak, W. Rohrer, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. W. Rohrer, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3026. Bibliographien zur Geschichte und Landeskunde Ostmitteleuropas / Hrsg. vom Herder-Institut e.V. 43, Wrocław–Marburg 2007.

Bibliografia historii Śląska 2003 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2003 = Bibliografie dějin Slezska 2003, oprac./bearb. von/zprac. P. Garbers, Z. Gębołyś, A. Harc, R. Heś, E. Janus, P. Malicki, B. Nowak, M. Pawlak, B. Pytlos, W. Rohrer, K. Sanojca, A.

Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. P. Garbers, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3376. Bibliographien zur Geschichte und Landeskunde Ostmitteleuropas / Hrsg. vom Herder-Institut e.V. 48, Wrocław–Marburg 2012.

Bibliografia historii Śląska 2002 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 2002 = Bibliografie dějin Slezska 2002, oprac./bearb. von/zprac. Z. Gębołyś, A. Harc, R. Heś, E. Janus, P. Kulesza, M. Pawlak, W. Rohrer, K. Sanojca, A. Volná, E. Warżagolis, red./hrsg. W. Rohrer, K. Sanojca, Acta Universitatis Wratislaviensis No 2980. Bibliographien zur Geschichte und Landeskunde Ostmitteleuropas / hrsg. vom Herder-Institut e.V. 40, Wrocław–Marburg 2007.

Bibliografia historii Śląska 1998 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 1998 = Bibliografie dějin Slezska 1998, oprac./bearb. von/zprac. Z. Gębołyś, E. Janus, P. Kulesza, M. Pawlak, W. Rohrer, K. Sanojca, A. Volná, red. M. Pawlak, W. Rohrer, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3089. Bibliographien zur Geschichte und Landeskunde Ostmitteleuropas / hrsg. vom Herder-Institut e.V. 44, Wrocław–Marburg 2008.

Bibliografia historii Śląska 1997 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 1997 = Bibliografie dějin Slezska 1997, oprac./bearb. von/zprac. J. Behrends, Z. Gębołyś, A. Harc, M. Pawlak, K. Sanojca, A. Volná, E. Wyglenda, red./hrsg. J. Behrends, K. Sanojca, Wrocław–Marburg 2004.

Bibliografia historii Śląska 1996 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 1996 = Bibliografie dějin Slezska 1996, oprac./bearb. von/zprac. L. Bajger, Z. Gębołyś, A. Harc, T. Jaworski, M. Pawlak, K. Sanojca, K. Struve, A. Volná, E. Wyglenda, red./hrsg. K. Sanojca, K. Struve, Wrocław–Marburg 2002.

Bibliografia historii Śląska 1995 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 1995 = Bibliografie dějin Slezska 1995, oprac./bearb. von/zprac. L. Bajger, Z. Gębołyś, A. Harc, T. Jaworski, R. Köhler, M.

Pawlak, A. Rusnok, K. Sanojca, E. Wyglenda, red./hrsg. K. Sanojca, K. Struve, Wrocław–Marburg 2000.

Bibliografia historii Śląska 1994 = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens 1994 = Bibliografie dějin Slezska 1994, oprac./bearb. von/zprac. L. Bajger, Z. Gębołyś, A. Harc, T. Jaworski, R. Köhler, M. Pawlak, A. Rusnok, K. Sanojca, E. Wyglenda, red./hrsg. R. Köhler, K. Sanojca, Wrocław–Marburg 1997.

Bibliografia historii Śląska za rok 1993, oprac. L. Bajger, Z. Gębołyś, A. Harc, T. Jaworski, M. Pawlak, A. Rusnok, K. Sanojca, E. Wyglenda, red. K. Sanojca, Wrocław–Opava 1999.

Bibliografia historii Śląska za rok 1992, oprac. L. Bajger, Z. Gębołyś, A. Harc, T. Jaworski, M. Pawlak, A. Rusnok, K. Sanojca, E. Wyglenda, red. K. Sanojca, Wrocław 1995.

Bibliografia historii Śląska 1990–1991, oprac. L. Bajger, Z. Gębołyś, G. Pańko, M. Pawlak, K. Sanojca, red. K. Sanojca, Wrocław–Opava 2000.

Bibliografia historii Śląska 1988–1989, oprac. G. Pańko, K. Sanojca, przy współudziale D. Sokołowskiej, red. K. Sanojca, Wrocław 1993.

Bibliografia historii Śląska 1986–1987, oprac. G. Pańko, K. Sanojca, przy współudziale H. Kudło, J. Pabisza, D. Sokołowskiej, red. G. Pańko, Wrocław 1993.

Bibliografia historii Śląska 1981–1985, oprac. H. Kudło, G. Pańko, K. Sanojca, D. Sokołowska, red. G. Pańko, Wrocław 1991. [tu wykaz wszystkich wcześniej opublikowanych tomów bibliografii, obejmujących lata 1939–1980].

Publikacje na temat „Bibliografii Historii Śląska”

Gębołyś Z., *Potencjał informacyjny „Bibliografii Historii Śląska”*, „Zielonogórskie Studia Bibliotekoznawcze” 2022, z. 13–14, s. 51–77.

- Pawlak M., *Żywooty równoległe. Polska i niemiecka bibliografia historii Śląska (1945–1990)*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 71, 2016, nr 3, s. 13–21.
- Pawlak M., Sanojca K., *Bibliografia historii Śląska w perspektywie historycznej i metodologicznej*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 71, 2016, nr 3, s. 5–11.
- Pawlak M., Sanojca K., *Die Bibliographie der Geschichte Schlesiens. Stand, Perspektiven und Möglichkeiten einer internationalen Zusammenarbeit* [w:] *Bibliographien zur Geschichte Ostmitteleuropas*, Hrsg. N. Kersken, R. Köhler, Marburg 1997, s. 39–42.
- Pawlak M., Sanojca K., *Ewolucja architektury treści polskiej i niemieckiej serii bibliografii historii Śląska*, [w:] *Bibliografie specjalne. Rozwój i otwartość*, red. B. Włodarczyk, J. Woźniak-Kasperek Warszawa 2019, s. 77–81.
- Pawlak M., Sanojca K., *Karol Maleczyński i Herbert Rister – twórcy dwóch powojennych bibliografii historii Śląska*, [w:] *Bibliografi@. Historia, teoria, praktyka*, red. J. Franke, J. Woźniak-Kasperek, Warszawa, Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2016 (Nauka, Dydaktyka, Praktyka = Science, Didactics, Practice; 172), s. 49–57.
- Pawlak M., Sanojca K., *Problemy strukturalizacji zasobu śląskiej bibliografii historycznej*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 1 (51), s. 114–126.
- Pawlak M., Sanojca K., *„Przełamując fale” – międzynarodowa polsko-czesko-niemiecka Bibliografia Historii Śląska. Dwadzieścia lat doświadczeń w tworzeniu wspólnego wydawnictwa i warsztatu informatycznego (współautor)* [w:] *Bibliografi@. Źródła – standardy – zasoby*, red. J. Franke, Warszawa 2013, s. 131–140.
- Pawlak M., Sanojca K., *Sprawozdanie z konferencji naukowej pt. „Bibliografia historii Śląska w perspektywie historycznej i*

metodologicznej” (Krobiełowice, 19–21 V 2016 r.), „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 71, 2016, nr 2, s. 189–191.

Sanojca K., *Bibliografia historii Śląska – Bibliografie dějin Slezska – Bibliographie zur Geschichte Schlesiens. Bilans ćwierćwiecza (1990–2015)*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 71, 2016, nr 3, s. 23–30.

Sanojca K., *Bibliografia historii Śląska w systemie informatycznym SOWA [w:] Tworzenie serwisów informacyjno-bibliograficznych w oparciu o system informatyczny SOWA*, red. A. Śliwińska, Opole 2000, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, s. 37–40.